

MEDIJACIJA I ADVOKATURA - PREDRASUDA ILI INTERES¹

Blažo Nedić, advokat

*Advokat postupa u najboljem interesu svog klijenta
Predmet pripada klijentu, a ne advokatu
Ne postoji parnica koja "ne može da se izgubi"
Zakasnela pravda je uskraćena pravda*

Kao što je poznato, medijacija, u smislu sudskog postupka, je alternativni način rešavanja sporova kojim se predmet izmešta iz sudske procedure i do sporazuma dolazi putem pregovaranja i dogovaranja uz pomoć treće neutralne osobe – medijatora, koji ne donosi odluku već pomaže stranama u sporu da same pronađu rešenje.

Iako je institut medijacije relativno nov u praksi mnogih zemalja, uočljiv je određen otpor od strane advokatske profesije, koji se objašnjava pretpostavkom da bi takav način rešavanja sporova mogao negativno da utiče na prihode koje advokati ostvaruju.

Ovaj tekst ima za cilj da podstakne diskusiju o odnosu advokata prema postupku medijacije i to sa aspekta "postupajucih" advokata i njihovih stranaka. Ističući samo neke od „psiholoških” aspekata odnosa advokata i klijenta, namera nam je da pokažemo da je otpor uvođenju medijacije neosnovan i da predstavlja rezultat predrasuda, te da je ovaj novi postupak rešavanja sporova suštinski upravo u interesu svih učesnika u postupku: sudova, stranaka i advokata.

Konačno, pokušaćemo da razmotrimo i pojam medijacije kao ALTERNATIVNI način rešavanja sporova, jer je ovaj postupak, po našem mišljenju, upravo KOMPLEMENTARAN sudskom.

PREDRASUDA

Pobeda koja to nije

Zamislite sledeću situaciju: Izgubljena je velika i komplikovana parnica koju ste očekivali da dobijete, dosuđeni su veliki troškovi protiv vašeg klijenta, a vi svoje honorare niste u potpunosti naplatili!

Naravno, ovo je jedna od ekstremnih situacija, koja verovatno predstavlja noćnu moru za svakog advokata, ali priznaćete, svakako nije nezamisliva.

Uzmimo sada dijametralno suprotnu mogućnost: dobili ste komplikovanu parnicu posle 5 godina suđenja, naplatili sve honorare od svog klijenta, a troškovi su dosuđeni na teret druge strane. Ovo zvuči kao idealna situacija za svakog advokata, zar ne.

Ali da li je u ovom drugom, zamisljenom slučaju sve zaista tako idealno?

Setite se koliko vas je puta tokom tih 5 godina klijent zvao tokom vikenda ili kasno uveče pitajući za savet ili mišljenje, ili jednostavno po ko-zna-koji- put žaleći se na komšiju, rođaka ili poslovnog partnera sa kojim je u svađi. Koliko ste imali sastanaka sa klijentom, koliko ste vremena utrošili da sastavite svaki podnesak, da pročitate i odgovorite na podnesak druge strane ili da postupite po nalogu suda. Koliko puta ste ostali do kasno u kancelariji radeći na tom komplikovanom predmetu, a koliko ste puta otišli i u krevet razmišljajući o njemu. Koliko održanih ili neodržanih ročišta, koliko poseta pisarnici, koliko uvida u spis, koliko razgovora sa referentima, pozivarima, zapisničarima. Da ne pominjemo one svakodnevne situacije kada silom-prilika kasnite u sud, recimo zbog drugog ročišta, kada uzimate taksi ili vam daleko-bilo, posle uzaludnih pokušaja da pronađete parking, pauk odnese kola koja ste ostavili na trotoaru u blizini suda.

Svakako da stoji argument da je sve to sastavni deo advokatskog poziva i da bi onaj ko na to nije spreman trebalo da potraži drugo zanimanje, ali pitanje koje se postavlja je da li ste zaista uspeli da naplatite sve te radnje koje ste obavili za svog klijenta (naravno, u našem primeru to bi bio prosečan klijent, svakako ne Microsoft ili Princ od Monaka)? Da li vas je advokatska tarifa u potpunosti kompenzovala za stres kome ste bili izloženi i teret koji ste

¹ Ovaj tekst je sastavni deo Priručnika za medijaciju, izdatog od strane ABA/CEELI 2005.g, a koji se koristi za programe obuke sudija i advokata iz ove oblasti.

umesto svog klijenta preuzeli i nosili tokom tih 5 godina. Advokatski posao svakako jeste stresan, ali da li ste zaista efektivno naplatili svaki onaj čvor koji se stvara u želucu kad stvari ne idu onako kako ste planirali?

I ne zaboravimo, govorimo o uspešno okončanoj parnici. Da li treba podsetiti kako biste se osećali u onom najgorem slučaju sa početka ovog teksta?

INTERES

Zadovoljan klijent

Svaki pravni spor u osnovi je prouzrokovan nekim odnosom između stranaka, porodičnim, komšijskim, finansijskim ili drugim, koji u sebi nosi ne samo materijalni element već i značajan unutrašnji emotivni naboj i energiju. Ovaj ne-pravni, emotivni momenat često je za klijenta od ključnog značaja. Iako advokat nastoji da ovaj ne-pravni aspekt odnosa između stranaka sažme i izrazi kroz podnesak, složićemo se da stranka nikada ne dolazi kod advokata sa već pripremljenim petitumom tužbenog zahteva, već najčešće sa za nju nerešivim problemom, sa pričom koja predstavlja čitav istorijat odnosa između stranaka, a koja je veoma često preduga za radno vreme advokata. Zato će advokat izabrati samo one detalje iz „činjeničnog stanja“ koji idu u prilog zahtevu, vodeći pri tom računa o vremenu i pažnji prosečnog sudije opterećenog nagomilanim predmetima. Iz čitave priče mnogo će detalja neizbežno biti izostavljeno, među njima i oni koji za klijenta mogu biti od presudnog emocionalnog značaja, a sve radi pravne jasnoće, konciznosti i uobičajene forme predmetnog podneska.

Medijacija upravo daje priliku za iznošenje te emocionalne strane celog događaja, onih detalja za koje nema mesta u podnesku ili u reči advokata na ročištu. Ta prilika može biti od suštinskog značaja, kako za rešenje spora, tako i za zadovoljstvo klijenta, koji se, ukoliko ne dobije priliku da iznese „svoju verziju događaja“ često oseća uskraćenim, bez obzira na ishod parnice. Uskraćeni klijent verovatno će duže pamtiti izgubljeno vreme, stres, odložena ročišta i troškove nego samu presudu koja je često zakasnela ili nezadovoljavajuća.

Na ročištu i tokom suđenja reč ima advokat, a stranka, po pravilu, samo prilikom svedočenja. Koliko god da je klijent impresioniran govorničkim i pravnim bravurama svog advokata (od kojih veći deo verovatno i ne razume), ono što je za njega bitno je PRAVIČNO rešenje problema.

U medijaciji, klijent dobija priliku da iznese celu istoriju spora, svoju verziju događaja, od pra-iskonskih uzroka pa sve do ovozemaljskih komšijskih i rođačkih ujdurmi i svađa. Kroz zajedničke ali i odvojene razgovore sa medijatorom, a u prisustvu advokata, stranke dobijaju priliku da se *otvore*, da nekom saopšte svoju *muku* koja ih mesecima tišti ili godinama mori, da iznesu ono što je za njih bitno i predlože rešenje koje je po njima pravično. Vešt medijator znaće kako da prepozna najbolji put kojim će stranke doći do rešenja koje je u obostranom interesu.

Ukoliko pokušana medijacija ne ishodi postizanjem obostrano prihvatljivog sporazuma klijent će shvatiti da je advokat pokušao SVE ne bi li postigao brzo i jeftino rešenje spora i da je postupao u njenom najboljem interesu. Tako izgrađeno poverenje između klijenta i advokata teško je poljuljati, i u slučaju dugotrajnog nastavka parnice, pa čak i konačnog negativnog ishoda spora.

Prema tome, pokušajem da se spor reši putem medijacije, advokat pruža najkvalitetniju moguću uslugu svom klijentu dok istovremeno eliminiše se ne samo rizik gubitka parnice, već i rizik „nezadovoljnog klijenta“ čak i u slučaju da se spor posle okončanog postupka pravosnažno izgubi.

Advokat bolje upravlja predmetima

Pokušajmo sada da rasvetlimo još jedan ugao gledanja, a to je primena one čuvene advokatske formule da *jedan zadovoljan klijent donosi dva nova*. Posle 5 godina i dobijene parnice ovaj naš prosečan klijent sa početka teksta će svakako biti zadovoljan i preporučiće bar još dva nova klijenta, što je za svaku pohvalu. Pretpostavimo međutim šta bi se dogodilo da je advokat dao sebi za cilj da pokuša da svaki od za to POGODNIH predmeta okonča putem medijacije u roku od 6 meseci, kao i da mu je svaki od tih zadovoljnih klijenata u roku od narednih 6 meseci preporučio po 2 nova. Prostom matematikom dolazimo do zaključka da bi naš zamišljeni kolega nakon 5 godina imao stotine zadovoljnih klijenata, ili recimo bar polovinu od toga, u slučaju da neki od predmeta nisu bili pogodni za medijaciju.

Štaviše, rešavanje predmeta putem medijacije omogućava advokatima da svoje snage usmere na velike, komplikovane predmete koji ne mogu da se reše putem medijacije.

Odnos advokata i medijatora

Već je rečeno da vešt medijator prepoznaje pravi put do sporazuma koji je u obostranom interesu stranaka. Ali medijator na tom putu nije i ne može raditi sam.

Za uspeh medijacije od ključne je važnosti da medijator i advokat poznaju i poštuju međusobne uloge i pozicije. Oni moraju biti saradnici, a ne protivnici. Medijator je taj koji upravlja postupkom medijacije, ali advokat po prirodi stvari bolje poznaje svoju stranku i u prilici je da u trenucima kada postupak medijacije *zapne* sugeriše medijatoru pravi trenutak za početak odvojenih razgovora, kao i momenat kada je napredak u razgovorima takav da ponovo treba održati zajedničku sesiju.

Takođe, advokat ima presudan uticaj kada se klijent dvoumi da li je neko rešenje u njegovom ili njenom pravnom, činjeničnom ili sveukupnom interesu. Vešt medijator će u advokatu videti saradnika, a ne suparnika.

S druge strane, advokat može na razne načine koristiti medijatora. Svaki advokat zna da je rizično ubeđivati stranku da nije baš sasvim u pravu, jer će ona otići kod drugog kolege koji će bez reči na papir staviti i predimenzionirane zahteve. U tom slučaju, advokat može iskoristiti medijatora da klijentu predoči pravo stanje stvari i tako svede očekivanja u realne okvire.

Nadalje, u slučaju da je protivna strana tvrdoglavo nekooperativna ili nepopustljiva u svojim zahtevima, medijator je taj koji može predočiti da dalji pokušaji medijacije i sporazumevanja više nisu opravdani, i na taj način olakšati advokatu donošenje odluke i davanje saveta klijentu da je upravo nastavak parnice jedini preostali put, koji je u isto vreme u i najboljem interesu klijenta. U ovom slučaju, i advokat i klijent, nastaviće i završiti parnicu u uverenju da je pokušano sve da se spor reši na brz i miran način, što kao što je već rečeno, može biti presudno za njihovo poverenje i dalje odnose.

Na kraju, u slučaju uspešno okončane medijacije, medijator je taj koji treba da u prisustvu stanaka oda priznanje advokatima, koji su na prvo mesto stavili interes stranaka i upotrebili svu svoju stručnost i umeće da stranke što brže i jeftinije dođu do rešenja spora, i da ih pozove da to imaju u vidu prilikom isplate honorara advokatima.

Ovaj pogled otkriva medijaciju ne kao način rešavanja sporova koji je alternativan, već kao postupak koji je upravo komplementaran sudskom i koji se, ukoliko je pravilno organizovan i vođen, može dopunjavati i preplitati i osvetliti one aspekte koje sudski postupak zanemaruje, a u cilju bržeg i efikasnijeg postupanja sudova, profesionalnog i efikasnog rada advokata i vraćanja poverenja javnosti u pravosudni sistem.

Postupak medijacije je, stoga, upravo u interesu advokata i može im samo pomoći u kvalitetnom i uspešnom zastupanju klijenata, postizanju većeg profesionalnog zadovoljstva u radu, efikasnijem razvijanju sopstvene advokatske prakse, kao i u izgradnji lične i profesionalne reputacije.

REZIME

PREDNOSTI MEDIJACIJE ZA ADVOKATE

I. Veće zadovoljstvo u radu za advokata

- manje stresa
- nema hitnih podnesaka
- nema gubljenja vremena po sudovima
- zakazuje se u skladu sa slobodnim vremenom advokata
- doprinosi reputaciji advokata kao onoga ko rešava probleme stranaka, a ne odugovlači ih

II. Klijent je zadovoljan

- ne gubi vreme
- štedi novac
- smanjuje stres i ulaganje emocionalnog napora
- može da se usmeri ka novim ciljevima umesto da energiju i sredstva troši u dugotrajnoj parnici
- dobija priliku da iznese „svoju verziju događaja“

- dobija priliku da očuva eventualni postojeći međusobni odnos sa drugom stranom i izgradi osnov za razvoj budućih odnosa
- bez obzira na ishod medijacije, klijent je uveren da je advokat postupao u njegovom najboljem interesu
- raste poverenje između advokata i klijenta
 - zadovoljan klijent brže isplaćuje honorar
 - zadovoljan klijent ponovo koristi istog advokata
 - zadovoljan klijent preporučuje advokata drugima

III. Advokat bolje upravlja predmetima i ima više klijenata

- brže rešava sporove
- može brže da uzima nove predmete i poslove
- može da se koncentriše na komplikovane predmete koji nisu podobni za medijaciju

IV. Advokat zadržava kontrolu nad postupkom medijacije i ishodom spora

- eliminiše rizik gubitka parnice
- eliminiše situaciju kada je parnica izgubljena, a honorar nenaplaćen
- advokat aktivno učestvuje u postupku
 - advokat informiše klijenta o svim aspektima postupka medijacije
 - advokat priprema klijenta za medijaciju
 - advokat savetuje klijenta tokom postupka medijacije
 - advokat učestvuje u sastavljanju postignutog sporazuma
 - advokat saraduje sa medijatorom
- ukoliko se sporazum ne postigne ili nije zadovoljavajući, u svakom trenutku može da odustane i vrati se u parnicu

ŠTA MEDIJACIJA DONOSI ADVOKATIMA

Ako je medijacija uspešna:

- Efikasna naplata honorara
- Više klijenata
- Pozitivna reputacija
- Šira društvena korist

Ako je medijacija neuspešna:

- Advokat je sve pokušao u interesu klijenta
- Uvek može da se vrati u parnicu
- Efikasnija naplata svih daljih honorara u parnici, pa i u slučaju eventualnog gubitka spora (jer je klijent svestan da je advokat učinio sve)

ŠTA MEDIJACIJA DONOSI STRANKAMA

1. Brža od suđenja
2. Smanjenje troškova
3. Štiti (sve strane) od rizika gubljenja spora – svi dobijaju
4. Daje priliku strankama da ispričaju svoju stranu događaja
5. Stranke same dolaze do rešenja
6. Daje mogućnost strankama da uspostave prekinute odnose

ŠTA MEDIJACIJA DONOSI SUDOVIMA

1. Eliminiše nagomilane predmete
2. Ubrzava postupak
3. Ostavlja sudovima više vremena da se posvete najkomplikovanijim predmetima i onim koji nisu podobni za medijaciju
4. Podstiče atmosferu rešavanja sporova, a ne sukobljavanja
5. Vraća poverenje javnosti u sudove